ANDREAE PIQUERII ARCHIATRI.

De procuranda veteris, & novae Medicinae conjunctione.

ORATIO

Ad Academiam Medicam Matritensem.

UM primùm in vestrum coetum, Viri clarissimi, receptus de Medicina excolenda cogitare coepi, nihil mihi antiquius, quam ut *experimentalem* artem omnium optimam omni etiam animi intentione promoverem. Deinde Hispanorum Medicinam, etsi caeteris facem praeferentem, abjectissimam jacere non sine animi moerore inspiciens, de ea instauranda, quanta maxima cura potui, viriliter egi; sed cùm naviter pertendere, optatumque omnino finem consequi non potuerim ob praeconceptas plurium circa veterum, & recentiorum dogmata opiniones, mihi hac de re nunc agendum constitui, ut vos aequissimi rerum aestimatores meam operam conjunctis viribus, & veneranda auctoritate roborare valeatis. Sunt nonnulli vete-

rum placitis adeo addicti, ut nihil rectum, nisi ab antiquis derivetur, putent. Contra: alii adeò severè adversus seniores se gerunt, ut sibi gloriae ducant, eos virgula censoria ubique percutere. Sed cum nostris temporibus non desint Medici, doctrina & opere praestantissimi, qui mediam calcantes viam, veritatem, seu in veteribus, seu neotericis repertam, instar *Ecclecticorum* Philosophorum, pro scopo habeant, eorum vestigia sequens monstrare conabor, Nos artem salutarem non nisi serio inspectis antiquis & novis Medicis posse promovere, ita tamen, ut, ex omnibus quidquid verum & experientia confirmatum sit, delibantes: incerta, systematica, neque adhuc benè discussa dogmata longissimè abjicientes, his laboribus in corpus unum Medicina coeat constans, stabile, & aeternum duraturum. Profectò, vetustissimos tum Medicos, tum Philosophos plurima dixisse vera, atque solida artium omnium jecisse fundamenta, nemo nisi in eorum scriniis fuerit hospes, negare audeat. Scio multos esse perfrictae frontis homines, qui non modò doctrinam, sed nomen antiquorum alto supercilio abhorrent, cum eos nec legerint, nec ex ipso limine, ut ajunt, salutaverint. Mihi ii videntur esse similes ardelionibus, qui vana loquacitate molesti sibi, aliis odiosissimi,

mi, nihil aliud reipsa agunt, nisi ut in alieno foro litigent, & quaecumque ignorant despicientes, emunctae naris hominibus risui sint, & contemtui. Alios videas veterum non tam osores quam censores, qui ubi in eorum scriptis vel minimum inveniant quod displicet, sese in artis Magistros erigentes, nihil aliud quam antiquorum errores, & hallucinationes continuò crepant. Sed id genus hominum, abjectissimum judicans quidquid eorum menti corruptissimae opponitur, nihilque rectum ducens nisi quod sibi placet, turpe putans aliis parere, id profectò facit intelligendo, ut nihil intelligat, atque miserè obcaecatum maledicens, malefacta sua ne quidem agnoscere, multò minus emendare audet. Procul ergo absint impudentes isti sycophantae, eosque, ut ex ungue leonem agnoscentes, è Medicorum foro prorsus excludamus. Sunt demùm alii qui nostris temporibus medicinam adeo locupletatam novis inventis, ac celeberrimorum virorum opera in artis praeceptis tradendis excultam inveniunt, ut veterum lectionem necessariam non putent, quin potius non nisi vana temporis jactura fieri audacter pronuntient. Sed sistant paulisper, quaeso, homines isti, & mecum considerent, num potissima dogmatum utilium pars in hodiernis scriptis conspicua ex veterum monu-

mentis sit desumta ? Necesse est id candidè fateatur , qui antiquis , ut par est , lectis , probeque discussis , celebriores nostri aevi auctores percurrat. Unus pro omnibus exemplo sit famigeratissimus Wanswietenius. Commentaria optimae frugis in Boerhavium , magnam partem , veterum doctrina ornantur , ut videamus Hippocratem, Galenum , Aretaeum , Celsum , aliosque Graecos, & Latinos Medicinae principes praecipuum in eo opere obtinere locum. Haec si demas , & nonnulla ex proprio penu , pulcherrima quidem & tanto viro digna , caetera fermè systematica , saeculi ingenio acomodata splendoris quidem multum , sed utilitatis parum continere , facile quisque accuratè perpendens intelligit. Repetendos ergo doctrinarum fontes , qui verè sapiunt , serio monent : melius enim ex ipso fonte bibuntur aquae , atque rivulos consectari saepe foedatos spurcissimosque , & fontes rerum non videre, non modò tardi est ingenii & hebetis , sed ad veritatis inquisitionem omnino inepti : id quod in caeteris artibus perquam commodum , in Medicina prorsus necessarium esse , quisquis vel mediocriter in ipsa versatus ultrò fatebitur. Medicus naturae minister & interpres , leges tum universales , cum maxime particulares , quibus ipsa regitur ad vitae & sanitatis conservationem, ins-

inspicere, attenteque observare & sequi tenetur, si velit in arte proficere. Experientia, quae hisce observationibus ritè institutis oritur, non uni aut alteri tantùm conceditur homini, sed plurium saeculorum intervallo perficitur. Hac via magnus Hippocrates, post peragratas varias Provincias, ut Scholas Coam, & Cnidiam inviseret suis temporibus celeberrimas, assumtis, accuratè inspectis, & in ordinem redactis Asclepiadeae familiae observationibus, à multis retro saeculis omni diligentia peractis, tum demum suis aliorumque viribus ad culmen artis pervenit, ut non modò antiquorum votis, sed recentiorum, qui sapiunt, auctoritate, ars salutaris, quae hodie ultimum fermè perfectionis punctum attigisse videtur, non ultra fines ab Hippocrate praescriptos, in his quae ad aegrorum sanationem spectant, transgrediatur. Haec omnia perpendens Galenus antiquitatis cultor studiosissimus, non uno tantùm in loco, quosdam sui temporis nebulones insectatur, scitè non minus quam vere constituens, veteres esse colendos tamquam Medicinae parentes, verisque interpretationibus, non fucatis, declarandos. Jàm verò nè ob temporum discrepantiam ambigua, & obscura fiat oratio, operae pretium me facturum puto, si brevi, quinam sint reipsa veteres, & novi quos legendos censemus, perspicuè des-

cribam. Igitur tres Medicinae aetates considerare expedit. Prima, ab olympiade octuagesima usque ad saeculum Ecclesiae sextum, Hippocratem, Dioclem, Aretaeum, Galenum, Trallianum, AEginetam, AEtium, Oribasium inter Graecos includit, & inter Latinos Celsum, Aurelianum, Serenum, Scribonium, aliosque, etsi haud infimi subsellii Scriptores, minimè tamen cum his comparandos. Neque una est omnium hujus aetatis Auctorum sors; Hippocrates enim, & Aretaeus caeteros omnes: Galenus reliquos qui Graecè scripserunt, longissimis intervallis post sese relinquunt. Idem esto judicium de Latinis, nam imprimis Celsus, Hippocratis sectator perpetuus, stilo, doctrina, sententiarum ubertate inter politissimos, dissertissimos, aeternumque duraturos Scriptores numerandus. Nec minore gloria dignus Aurelianus, si historias morborum exactissimas, & omni pretio aestimandas, stilo horrido ac barbaro non inquinasset. Caeteri Latini Scriptores, etsi sua quisque laude dignus, minime cum istis conferri merentur, qui praeter inanem interdum, & futilem docendi rationem, cadentis jamjam latinitatis vestigia continuò sequuntur. Quamquam morbos non eloquentia sed remediis curari, neque aegros eloquentem Medicum quaerere sed sanantem nonnulli ignavi, & impoten-

tes

tes continuò crepent, tamen si idem ille qui sanare potest, comtè de his quae facienda sunt, disserat, boni consulet. Utut Medico purè sic dicto practico sufficiat artem rectè callere, atque non malè scribere aut loqui, tamen humanioribus litteris instructos esse Medicos, ingenuasque didicisse fideliter artes, tum ad morum feritatem & barbariem avertendam, cum maximè ad rectè de omnibus cogitandum impensè deservire, nemo ibit inficias. O utinam! Neque enim cum larvis luctamur, hac nostra aetate non essent Medicae artis professores, non modò optimis litteris non imbuti, sed osores, & contemptores pervicacissimi: incredibile enim est, quantum linguarum bonarumque artium cultura ad medicinam cum judicio & severitate exercendam conferat, quod, vel me tacente, celeberrimorum in arte virorum exemplis pene innumeris monstrari potest. Secunda aetas à saeculo sexto ad usque renatas in occidente litteras, obscurissimorum temporum intervalla complectitur, in quibus, & bonarum artium, & medicinae summum fuit decrementum. Igitur Arabes Medici, Rhasis, Avicena, Averrhoes, Avenzoar, Hali, Serapio, Mesues in ea aetate floruerunt, quorum institutum fuit pauca è purissimis Graeciae fontibus haurire: caetera ex Aristotelis Philoso-

phia pro suo captu deducere, omniaque stilo barbaro, & incomto comprehendere. Etsi dubitandum minime sit, quin Arabes sub his temporibus aliqua ad praxim promovendam tradiderint, & chymiae fundamenta jecerint; tamen si haec cum eorum obscuritate, praeconceptis opinionibus, falsis ex Philosophia axiomatis, indeque in immensum crescentibus vanis, subtilibus, nulliusque momenti disputationibus conferantur, facile quisque intelliget, hos homines ad corrumpendas potius quam illustrandas artes natos: atque parum abfuisse quin medicinae ruinam fermè irreparabilem inducerent. Haec omnia non de Arabibus tantùm, sed de eorum per plura saecula sectatoribus intelligenda; etenim dici vix potest, quantum Gentilis de Fulgineo, Matthaeus de Gradi, Petrus Apponensis, Arnaldus Villanovanus, aliique hujus farinae homines à vero aberraverint, volumina magnae molis at parvae frugis in publicum emittentes, quibus nihil aliud fermè consequimur nisi ut tenebras, vanas futilesque subtilitates, & eorum temporum ruditatem agnoscamus. Ventum tandem est ad foeliciora saecula, cùm scilicèt, renatis litteris, artes omnes in tenebris sepultae veluti novo lumine afflatae mentes hominum ubique illustrarunt. Mirum, quantum mutata Medicinae facies exeunte saecu-

lo

lo decimoquinto: quantum increverit, quot mutationes subierit sequentibus saeculis! Sanè Scholarum Professores, vel quod nimium radicata barbarie suis gauderent lacunis volutari, vel quod turpe putarent, quae imberbes didicere, senes perdenda fateri, non modò graecas litteras non receperunt, quin potius adversus bonarum artium studia, tamquam pro aris & focis, pugnavere. Interim pauci, quos aequus amavit Jupiter, graecae loqui, docere, & lectitare non desierunt, ut Anglia Cajos, Linacros: Gallia Duretos, Fernelios, Ballonios: Hispania Collados, Esteves, Vallesios: Italia Mercuriales, aliosque plurimos habuerint verae Medicinae reformatores. Tandem, cum, excusso Philosophiae Aristotelico-Arabicae jugo, libertas ingeniis restituta viam ad nova invenienda aperiret, Cartesius, Hobbius Philosophiam: Paracelsus, Helmontius, aliique non pauci Medicinam nova methodo, nova etiam doctrina excolere tentarunt. Infoelici fato accidit, ut hi homines, veteribus relictis, ad nova praecipiti cursu devoluti, hinc inde, deficientibus certis principiis, jactarentur, & quisque prout erat ingenii acutioris aut hebetis Philosophiam, & Medicam artem liberè excogitatis at vanis futilibusque systematibus impleverit. Subinde, faustis avibus, Baco Verulamius, praeeunte nostro Ludovi-

vico Vives, has artes à vero instituto devias postliminio revocavit, & bona fortuna factum, ut experientia tamquam Philosophiae naturalis, & Medicinae magistra, omni procul systemate, quantumvis specioso, abjecto, tum demùm summo artium nitore reciperetur. Igitur *veteres* vocamus non solùm artis principes, sed qui statuta ab antiquis dogmata perpetuò calcare sibi religioni duxerunt: *novos* eos appellamus, qui relictis veterum viis, vel vetera innovarunt, vel fortasse omnino nova tum Philosophica cum Medica dogmata docuerunt. Sed indiscriminatim sunt accipienda quae veteres, & novi ut vera tradidere? Minimè. Quinimo, cum plurimum discriminis inter eos intercedat, plurimum omnes interdum à vero recedere, certò scimus, atque in id nobis incumbendum, ut intelligamus, nervos atque artus esse sapientiae nihil temere credere, stultumque nimis esse quae non satis cognita, & explorata sunt sine ulla dubitatione confirmare. Veteres (si Hippocratem, Aretaeum, Celsum excipias) in systemata, & opinionum monstra ferè omnes abiere, ut sufficiat Asclepiadem, Erasistratum, Tessalum nominare, homines in perniciem artis salutaris natos. Galenus, vir arte & facundia insignis, hypotesium impugnator acerrimus, & ipse systema condidit à posterioribus

Grae-

Graecis, imò & Arabibus per plura saecula, paucis hinc inde mutatis, inoffenso pede calcatum. Quid recentiores egerint adeo compertum est, ut necesse non sit in eorum infinito penè systematum numero recensendo immorari. Id innuere sufficiat, tot, tam varias per totam medicinam induxisse hypothesium formas, ut Graeciae Philosophos fingendo superaverint. Plura, quae ex Microscopio, Thermometro in anatomicis, & physiologicis adducuntur, serior aetas ad fabulas amandavit. Chymicorum principia, fermentationes, acidi & alchali pugnae inter commenta meritò recensentur. Vermiculorum systema ad generationem viventium, pluresque morbos explicandos, non modo à Medicis sed Theologis quibusdam improvidè adoptatum, nihil aliud reipsa continet quam figmenta otiosorum senum ad imperitos juvenes. Multa quae jactant hodierni, *mechanismi*, ut ajunt, sectatores, cum vera praxi non congruere sapientiores judicant, ut magna animi voluptate videamus, Sydenahamios, Lieutaudos, Klenios, Trilleros, Schombergios, aliosque non paucos, qûis meliore luto finxit praecordia Titan, abjecto omni systemate medicinam excolere masculam, firmam, & numquam defecturam. Quid plura? Magnum, ut vocant, sanguinis circulationis inventum, etsi satis probabili

li ratione fulciatur, multis adhucdum premi difficultatibus probè scimus, cum circa ejus motus, leges, jura, conditiones, fluendi vires, & vias, adeo discrepantes sint celeberrimorum anatomicorum opiniones, ut plumbeus plane & stultus sit qui eas velit in concordiam revocare. Hallerus in grandi, & gravi *Elementorum Physiologiae* opere cum de *sanguinis motu progressivo* tractare intendit, in ipso statim limine candidè fatetur, eam theoriam anatomes luce carere, neque ad evidentem demonstrationem profici posse, ut interdum multum firma docere non liceat. Quidquod, sanguinis circulatio quam parum ad artis incrementum aegrorumque sanationem hactenus contulerit, nonnulli Neoterici, propugnatores aliàs acerrimi, pleno ore fatentur. Taceo quamplura de vasis lymphaticis, de succis bilioso & pancreatico, aliaque bene multa incerta adhuc nec probè discussa, & tamen tamquam evidentia à nonnullis recentioribus venditata; ne quid memorem de nova illa inveniendi methodo, qua pestilentissima venena pro panacea obtruduntur. Sanè satis mirari non possumus quorumdam hominum labores, qui dirissimas & virulentissimas plantas *cicutam*, *hyosciamum*, *napellum*, *daturam*, aliasque id genus venenatissimas, proh dolor! ut efficacissima, si Diis placet, omnium ferè morborum hucusque in-

insanabilium remedia promulgant, atque securissimis & praestantissimis medicamentis insolita calamitate praeferunt, quo certe nihil aliud efficiunt, quam benignissima artis salutaris beneficia in malignissima veneficia sine ratione convertere. In hunc censum referendum etiam est novissimum de *irritabilitate* inventum. Etsi innocens esse id videatur, ut seu verum, seu falsum sit, nec aegris nocebit neque eos juvabit, tamen ad id tantùm deservire irritabilitas ista potest, ut Medicorum mentes exagitet, aliis propugnantibus, oppugnantibus aliis sine fructu, nimio tamen animorum omnium irritamento. In tanta ergo hominum nutantium, ne dicam insanientium, copia id unum restat, ut ex omnibus, omni cura sedulaque diligentia, si quid utile est, extrahentes, veritates inter plurimos sparsas in unum reducamus. Veteres, etsi quidquid solidi medicina continet, fermè tradiderint, non omnia exhausisse sed posteris invenienda reliquisse, saepius & sapienter inculcarunt, ut Galenum, & Senecam hujus rei testes probatissimos adduxisse sufficiat. Recentiores, inter innumera pene opinionum commenta, aliqua adducere ad artis ornatum, & illustrationem, extra omnem dubitationis aleam positum est. Quinimo quosdam esse veterum imitatores, & praxim, anatomen, botanicam, aliaque ad histo-

to-

toriam Naturae spectantia solidis & accuratis observationibus excolere, quivis nisi ignavus, & rerum nostri aevi hospes, fateatur oportet. Ergo dedita opera adlaborare expedit, ut, quidquid systema sapiat, abjiciamus, ea solùm suscipientes, quae veris observationibus atque firma experientia fulciuntur. Sapienter Cicero ut solet: *Opinionum commenta delet dies, Naturae judicia confirmat*. Igitur nihil temere affirmantes neque contemnentes, omni animi intentione quidquid systematicum, hypotheticum, imaginarium tum apud veteres, cum maximè apud recentiores conspexerimus, prorsus rejiciamus: Contra; quod veris observationibus indeque nata experientia constitutum, ambabus ulnis amplectamur, sic enim fiet ut veritas veritate roborata medendi artem augeat, & aegris solida ac perpetuo profutura consilia ministret. Ad hanc trutinam examinata Medicorum dogmata haud facile nos in errorem labi patientur: secus verò indiscriminatim recepta quae quotidie prodeunt, ut vocant, inventa, nos eò adducent, ut nubem pro Junone captantes, ad inania & futilia devolvamur, quod utique familiarissimum est hoc nostro saeculo ad novitates nubesque captandas nimium properante, & quidvis, modo novum & insolitum appareat, etiamsi vetustissimum sit, tum in Philosophia, cum

etiam

etiam in Medicina, avidè, nè dicam imprudenter, & interdum stulte, tamquam è coelo delapsum, recipiente. Ergo, seu legendo, meditando, scribendo: seu aegrorum lectis assidendo, nobis pro piaculo sit vel scriptis ubique obviis, nihil tamen verae frugis continentibus, fidem absque diligenti examine praestare, vel quidquam aegrotantibus praescribere, quod longo usu diuturnaque experientia non sit approbatum; atque danda opera, ut in academicis lucubratiunculis recentiorum placita rectè quidem & nervose statuta veterum dictatis, saeculorum auctoritate invalescentibus, amico foedere conjungamus. Scitè Lactantius *sed docemus* (inquit) *nullam sectam fuisse tam deviam nec Philosophorum* (adde & Medicorum) *quemquam tam inanem, qui non viderit aliquid ex vero... Quod si extitisset aliquis, qui veritatem sparsam per singulos per sectasque diffusam colligeret in unum ac redigeret in corpus, is profectò non dissentiret à nobis*. Supremum autem, quod omnia moderatur, Numen supplices oramus ac obtestamur, ut huic nostro labori, nostris votis ac desideriis, in ipsius potissimum gloriam, deinde hominum sanationem, & artis salutaris incrementum tendentibus, secundos prosperosque successus velit elargiri. *DIXI.*

Septimo Idus Novemb. ann. MDCCLXVII.